

Doi maeștri gravori austrieci de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și prima jumătate a secolului al XIX-lea: Vincent Kininger și Jeremias Gotlob Rugendas

Ana MARTIN*

Two Austrian Master Engravers at the End of the 18th Century and the First Half of the 19th Century: Vincent Kininger and Jeremias Gotlob Rugendas

- Abstract -

We continue the series of presentations of senior members of the Austrian school of engraving, which are in the collection graphics of „Țara Crișurilor Museum” with two names that have enjoyed great fame even during of their lives: Vincent Kininger (1767-1851) and Jeremia Gotlob Rugendas (1712-1772).

Vincent Kininger gained a good reputation among fellow-citizen receiving many work orders from his admirers. Three years after the first prize awarded to him by the Academy of Art in Vienna he was requested to engrave the miniature portrait of the Countess Maria Theresa of Merveldt, painted by the no less famous Viennese painter Heinrich Friedrich Füger (1751-1818). A copy of this lithographed portrait is kept in the collection of old graphics of the Museum from Oradea.

The second master engraver in discussion in this study, is Jeremia Gotlob Rugendas (1712-1772) one of the best engravers of his time.

Two portraits signed by Jeremia Gotlob Rugendas are kept in the museum's collection. They illustrate two important figures in Roman Catholic ecclesiastical world: Franciscus I Forgách și Petrus Pázmány. The two artistic works are part of the original engravings category, rare cases in collections and that is why, even more precious.

Keywords: collection, museum, engraving, stamp, portrait.

Continuăm seria prezentărilor unor membri importanți ai școlii austriece de gravură, care se află în colecția de grafică a Muzeului Țării Crișurilor¹ cu încă două nume care s-au bucurat de mare faimă încă din timpul vieții lor: Vincent Kininger (1767-1851) și Jeremia Gotlob Rugendas (1712-1772).

Cu puține excepții, precum Adam Bartsch și Vincent Kininger care pășesc prin anii de viață până în prima jumătate a secolului al XIX-lea, toți artiștii gravori prezentați de noi au

* Muzeul Țării Crișurilor Oradea, a_martin_9@yahoo.com

1 Ana Martin, *Școala austriacă de gravură: Lucrări inedite din colecția Muzeului Țării Crișurilor*, Partea I, în Biharea, Ed. Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2011; Idem, *Partea a II-a: Adam Bartsch*, în Biharea, Ed. Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2012; Idem, *Gravorul și editorul de stampe Martin Engelbrecht*, în Biharea, Ed. Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2013

activat în secolul al XVIII-lea fiind deschizători de drumuri sau continuatori ai meșteșugului din tată-n fiu, în domeniul editoriei de stampe, în orașe ca Augsburg sau Viena, îndrumători și formatori ai multor generații de elevi, profesori sau conducători ai prestigioasei instituții de cultură de atunci : Academia de Artă din Viena.

Să ne amintim de câțiva, cum ar fi : maestrul Jacob Mathias Schmutzer, primul artist gravor director al Academiei de Artă din Viena, numit în funcție de împărăteasa Maria Tereza, Johan Daniel Hertz, unul din membrii familiei de gravori Hertz, posesori al unei calcografii la Augsburg unde își imprimă planșele și vienezul Tobias Löbeck sau Johan Gotfried Haid, originar și el din Augsburg, cel care la Viena va realiza celebrul portret colectiv al familiei imperiale: "Împărăteasa Maria Tereza, prințul consort și cei 13 copii"².

Apoi, demn de remarcat, în domeniul istoriografiei de artă este Adam Bartsch, renumit pentru munca sa de pionierat în istoria stampe, dar și ca artist, făuritor de gravuri. Nu mai puțin importantă este creația lui Martin Engelbrecht ca și grovor original și de reproducere, ca editor de stampe și inventator al dioramelor așa numitele „teatre în miniatură”, formate din 5-8 foi cu imagini care erau dispuse una în spatele celeilalte pentru a crea impresia de perspectivă ca într-o piesă de teatru³.

Pe linia marilor corifei ai învățământului artistic vienez se înscrie și gravorul Vincent Georg Kininger. S-a născut în 1767 la Ratisbonne și a murit în 1851 la Viena, Este profesor de aquaforte la Academia de Arta din Viena, pictor, litograf și gravor⁴. Alte surse istoriografice menționează specializarea sa în tehnica „manierei negre”⁵ dar și faptul că în 1784 deja el primise premiul Academiei de Arta din Viena pentru creațiile sale marcate cu o semnătură în monogram descoperită pe una din litografii⁶.

Gravorul Vincent Kininger și-a câștigat un bun renume printre concitadini și nu e de mirare că a primit multe comenzi de lucru de la admiratorii săi. Așa se face că la trei ani după ce primise marele premiu al Academiei este solicitat să transpună în gravură portretul în miniatură al contesei de Merveldt, Maria Tereza, pictat de nu mai puțin celebrul pictor vienez Heinrich Friedrich Füger (1751-1818).

Un exemplar al acestui portret litografiat se păstrează și în colecția de grafică veche a Muzeului Țării Crișurilor din Oradea, la dimensiunile de 30x29,5cm imaginea și 49,3x35,4cm coala. Două variante de mărimea „in folio” sunt menționate de istoricul de artă Jean Bergmann în catalogul său ⁷. Portretul este , de asemeni, reprodus pe coperta celei mai noi monografii dedicate lui Füger, de Robert Keil ⁸. El afirmă că pictorul Heinrich Füger ar fi fost

² *Ibidem*, 2011, p.165

³ *Ibidem*, 2013, p.58

⁴ Athanase Racziński, *Histoire de l'art moderne en Allemagne*, Viena, p.573 et cf. Arthur Hind, *A history of engraving on Etching, from the 15 th century to the year 1914*, p.349 ; Rees Abraham, *Cyclopedia sau dicționar universal de arte, științe, literatură*, 1819, vol.16, reimprimare: *Cărți uitate*, Londra, 2013, pp.183.184; <http://www.w/Deutsche-Biografie,Füger,Heinrich,Friedrich>

⁵ Jean Sigismond Bergmann, *Catalogue détaillée de la precieuse collection d'estampes*, Vienne, 1827, p.168

⁶ Franz Brulliot, *Dictionnaire des monogrammes, marques, figurées, lettres...* Vienne, p.278

⁷ Jean Sigismond Bergmann, *op. cit.*, p.168

⁸ Robert Keil, *Heinrich Friedrich Füger (1751-1818). Nur wenigen ist es vergönnt das licht der wahrheit zu*

un timp profesorul de desen al contesei de Merveldt. Sub ilustrația copertei apar precizări tehnice: anume că este reprodusă imaginea pastelului în creion cu dimensiunile de 90x70cm provenită din colecția lui A. Merveldt din Bielohrad, iar pastelul a fost transpus în gravură prin tehnica mezzotinta de către Vincenz Kininger la 1787, fiind dedicat de către contesa de Merveldt, născută Pergen, părinților săi.

Portretul nobilei vieneze apare și pe piața internațională a licitațiilor de artă din ultimii ani. Așa, de exemplu, casa de licitație germană „Carsten Zeige” a achiziționat în ianuarie 2012 o lucrare de pictură la prețul de 25.000 de euro, reprezentând portretul-miniatură al baronesei Reischach (Marie Caroline Kollonitz von Kolograd, căsătorită cu baronul von Reischach) pictat în ulei, nesemnat și nedatat. Pentru a susține paternitatea lui Heinrich Füger ca autor al portretului achiziționat, casa de licitații face o paralelă cu alte două portrete în miniatură semnate de Füger: unul pictat pe fildeș, aflat la Muzeul Luvru din Paris înfățișând-o pe arhiducesa Marie Clementine de Austria (1771-1801) iar celălalt al contesei de Merveldt-Pergen, (fig nr 15). E evident că toate cele trei portrete provin de la aceeași mână de artist, pornind de la poza atitudinală a figurilor, până la colorit și pensulație.

Pictorul Heinrich Füger și-a făcut un bun renume în cele mai înalte cercuri ale societății vieneze a timpului său. Este considerat unul din cei mai cunoscuți pictori din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și prima jumătate a secolului al XIX-lea care ilustrează personaje importante din istoria antică și universală precum și din familia imperială austriacă. Deoarece, în arta sa se găsesc elementele barocului împletite cu cele ale clasicismului, Füger este etichetat ca reprezentant al perioadei de trecere de la baroc la clasicism în arta vieneză.

Heinrich Friedrich Füger s-a născut în 1751 la Heilbron și a murit în 1818 la Viena. Formația sa artistică a început cu studiile la Nicolas Guibal la Academia de Artă din Ludwisburg continuându-le cu Adam Friedrich Oeser la Leipzig. În 1774 s-a mutat la Viena unde l-a cunoscut pe ambasadorul englez la Viena, sir Robert Keit care va deveni sponsorul și binefăcătorul său. Acesta l-a introdus în cercurile înalte ale societății vieneze și a familiei imperiale. A primit o bursă de studii pentru Italia și a pictat la Napoli unele fresce din Palatul Caserta.

În 1783, după întoarcerea sa la Viena a fost numit director adjunct al Academiei de Artă, una din cele mai renumite instituții de acest gen din Europa, apoi director plin, în 1795, iar în 1806 a fost numit director al colecției imperiale din Palatul Belvedere. Datorită importante sale contribuții la dezvoltarea artei și învățământului artistic academic a primit titlul de membru de onoare al Academiei din München, al Academiei de Arte Frumoase din Milano și titlul de Cavaler al Ordinului Coroanei Württemberg.

Ca profesor la Academia de Artă a promovat principiile clasicismului, cu accentul pe forma clară și un contur bine pronunțat, ascuțit, chiar. A acordat desenului rolul primordial în educația artistică. Era de părere că studentul trebuie să înceapă prin a copia operele vechilor maeștri, apoi să ducă la perfecțiune elementele naturii. Bunăoară, un pictor care desena o frunză, conform principiilor academice clasice trebuia să redea forma ideală și frumoasă a

frunzei, depășind chiar realitatea.

Heinrich Füger rămâne un maestru incontestabil al portretului. Din palmaresul său enumerăm câteva: Prințul Nikolai Yusupov, Maria Tereza de Bourbon, Apoteoza arhiducelui Carol Rudolf de Habsburg, salvatorul Germaniei, Elisabeta Wilhelmina de Württemberg, Marie Louise, împărăteasa Austriei, Franz Graf Saurau, Johan Nepomouk Hunczovschi, János Batsány, etc.

În timpul sejurului în Italia a prins gustul mitologiei și a istoriei antice, astfel încât multe din creațiile sale ulterioare se circumscriu acestor domenii, ca, de exemplu: *Moartea Didonei*, *Antioh și Stratonike*, *Prometeu aducând foc pentru omenire*, *Asasinarea lui Iulius Cezar*, *Moartea lui Germanicus*, etc.

Multe din muzeele și instituțiile culturale ale lumii găzduiesc opere semnate de Heinrich Füger: Muzeul Ermitaj din Sankt Petersburg, Muzeul Luvru din Paris, Galeria Națională din Ottawa, Canada, Academia de Artă din Viena, Muzeul din Los Angeles, Galeria Națională din Ljubljana, Slovenia, Galeria Națională a Portretului din Londra, Galeria Belvedere din Viena, Colecția de grafică Albertina din Viena, etc. Și iată că acestora li se alătură Muzeul Țării Crișurilor din Oradea, Romania.

Starea de conservare a lucrării din Muzeul orădean, din păcate, este destul de proastă. Are margini lipsă, îndoituri, rupturi, dar imaginea de ansamblu nu este afectată.

Portretul în miniatură al contesei de Merveldt, Maria Tereza prezintă un personaj feminin șezând, văzut dintr-un ușor semiprofil stânga, ținând pe genunchi un tablou cu un peisaj, iar în mână dreaptă instrumentul de desen. În planul secund, în stânga privitorului pe un soclu, un vas antic, decorat cu ghirlande de frunze și flori, ca accesoriu clasicizant din repertoriul tradițional al pictorilor epocii face legătura între planurile compoziționale servind, în același timp, ca element de perspectivă. Tânăra femeie cu trăsături delicate, cu o privire blajină poartă pe cap o eșarfă cu franjuri legată într-un coc pe creștet. Rochia albă cu decolteu pătrat are mânecile bufante cu șlițuri adunate deasupra cotului cu o bentiță lată mărginită cu perle. În jurul taliei strânse în corset are o eșarfă lată de mătase de culoare mai închisă înnodată sub cataramă. E un veșmânt elegant, lejer, de zi, al tinerei femei dornică să pătrundă tainele picturii.

Compoziția e tributară stilului baroc cu două axe ce se întretaie pe diagonală într-o amplă piramidă care ocupă întregul prim-plan. Gestică și atitudinea personajului contribuie la propulsarea imaginii spre privitor precum și coloritul deschis al veșmintelor alături de multe alte artificii de limbaj plastic.

Din punctul de vedere al pictorului avem un exemplu foarte reușit în redarea fidelă a trăsăturilor fine ale facies-ului și individualizarea lor. Acest portret, alături de multe altele, din creația pictorului Heinrich Füger e o mărturie a talentului deosebit al artistului în domeniu. Nu e de mirare că personaje din înalta societate îi solicită serviciile ca unui maestru neântrecut al portretului mare precum și al celui în miniatură. Stăpânește toate mijloacele de expresie stilistică dar și de viziune artistică, ceea ce face ca din mână sa să iasă opere admirabile.

Dacă ar fi să analizăm din punctul de vedere al gravorului, acest portret, nu putem

să nu remarcăm o la fel de măiestrită transpunere a lui pe placa de metal. Nimic nu scade expresivitatea sau acuratețea detaliilor. În plus, priceperea gravorului face să strălucească mătasea hainelor, carnația diafană sau podoaba capliară a delicatei figuri feminine.

De calitățile incontestabile ale artistului gravor Kininger era convins și colegul său de breaslă, pictorul Heinrich Füger. Erau contemporani, s-au cunoscut, au colaborat, probabil au fost și prieteni. Așa se face că Füger îi încredințează meșterului gravor Kininger transpunerea în gravură a autoportretelor sale și a altor picturi de care se simțea mai atașat sufletește. Știa că așteptările nu-i vor fi înșelate.

Cel mai fericit caz este atunci când măiestria pictorului este secondată de cea a gravorului. În acest sens, exemplul este stampana aflată la Muzeul Țării Crișurilor din Oradea semnată de Heinrich Füger ca pictor și de Vincent Kininger ca și gravor (nr cat.1).

Al doilea maestru gravor de care ne ocupăm, în acest studiu, este Jeremia Gotlob Rugendas (1712-1772) unul din cei mai buni gravori ai timpului său ⁹. S-a născut și a murit la Augsburg, important centru cultural și comercial la o răspântie de drumuri europene, renumit pentru casele sale de editură din care ieșeau anual mii de tipărituri. Este unul din cei trei fii ai părintelui fondator al familiei de gravori Rugendas: Georg Phillip Rugendas Elder (1666-1742). Tatăl lui Jeremia Gotlob a fost director al Academiei de desen din Augsburg și întemeiasă aici o casă de editare a stampelor unde vor activa toți cei trei frați : Georg Phillip Rugendas cel Tânăr (1701-1774), Cristian Rugendas (1708-1781) și Jeremias Gotlob Rugendas (1712-1772) dar și alți membri ai familiei începând cu Anna Katharina Rugendas (1699-1747), Johan Lorenz Rugendas cel Bătrân (1730-1799), Johan Lorenz Rugendas cel Tânăr (1775-1826) și Moritz Rugendas (1802-1858).

Timp de aproape două secole această familie a activat ca o adevărată dinastie de artiști gravori, ilustratori, desenatori și pictori transmițându-și meseria din tată-n fiu. Bătrânul „pater familias” care studiasă în Italia, îndeosebi la Veneția și Roma se întoarce la Augsburg încărcat de impresii constructive, înnoitoare. Pe de altă parte a fost cel mai bun profesor pentru copii săi, îndrumându-i pe drumul formației artistice, supraveghindu-le îndeaproape lucrul la planșa de desen.

În 1753 Jeremia Gotlob Rugendas participă la constituirea Societății de arte Liberale, „Societas Artium Liberalium”, care mai târziu va servi ca fundament al Academiei înființată în 1755. Încă din timpul vieții a fost cunoscut ca un portretist de valoare. A făcut portretul Principelui Elector de Bavaria și mai multe portrete ale unor personalități politice și religioase în care el este desenator și gravor, fapt ce-l propulsează în prețioasa categorie a gravurilor originale. A practicat, însă și gravura de reproducere, lucrând după picturi aflate în galeriile Mannheim și Berlin.

După moartea tatălui său survenită în 1742, Jeremia Gotlob Rugendas pleacă la Bratislava, oraș care atunci se numea Pojon. Multe din gravurile sale vor fi localizate la Pojon așa cum procedează cu seria portretelor arhiepiscopilor de Strigoni. A finalizat opt portrete din această serie printre care amintim pe al lui Petrus Pázmány, Leopold Kollonicz, Georgius

⁹ Datele sunt luate de pe <http://w.w.w.rugendas>

VI Lippay, Franciscus Fogách. Emericus II Eszterházy, Augustus Christianus Dux Saxoniae, Christianus Serpilius, Emericus Losy.

În colecția de grafică universală a Secției de Artă a Muzeului Țării Crișurilor din Oradea se păstrează două portrete semnate de Jeremia Gotlob Rugendas ce fac parte din mapa de gravuri amintite mai sus. Acestea ilustrează două figuri importante în lumea ecleziastică romano-catolică: Franciscus I Forgách și Petrus Pázmány.

Clasicismul debutează ca o modă a epocii prin obiceiul de a portretiza oameni din viața socio-politică și culturală atât din contemporaneitate cât și a celor din istoria mai veche a lumii. Unul din prerogativele asumate de acest stil, ce a urmat barocului era reînnoirea spre cei care s-au pus în slujba adevăratelor valori morale.

În acest context se înscrie și scopul manifest al întreprinderii de a ilustra pe cei care s-au secondat în scaunul Episcopiei de Strigoni. Este aproape sigur că I.G.Rugendas și-a realizat seria de portrete ca urmare a unei comenzi sociale primite. Probabil că, portretele urmau să fie integrate într-o monografie mai amplă destinată unei istorii religioase. În sprijinul acestei afirmații stă numărul de ordine al paginii de carte, din dreapta jos a paginii, gravat sub cadru : „pag. 119” și respectiv „pag 219”.

În colecția muzeală orădeană portretele se prezintă ca foi volante, de sine stătătoare, fiind imprimate, probabil, tocmai cu această intenție de a circula liber, neincluse în volumul unei cărți.

După cercetările noastre de până în prezent nu avem mai multe date despre această serie de portrete dar gândul ne duce spre acțiunea similară a abatelui Melchiore Cesarotti care a comandat gravurii italian Francesco del Pedro să ilustreze cu portretele papilor cartea sa de istorie bisericească¹⁰. Ambele inițiative se circumscriu ultimelor decenii ale secolului al XVIII-lea, când zorii curentului clasic din țările europene converg spre glorificarea înaintașilor, a celor care au contribuit, într-un fel sau altul, la dezvoltarea spirituală a umanității.

Cele două planșe din colecția Muzeului orădean semuate de I.G.Rugendas fac parte din categoria gravurilor originale, aceasta însemnând că avem de-a face cu un singur autor al gravurii care a făcut desenul și l-a transpus apoi pe rama de cupru pentru a fi imprimat.

Întâlnim destul de rar gravuri originale, de aceea sunt mai apreciate și mai bine cotate pe piața de artă, în comparație cu gravurile de reproducere. Dar, în creația fiecărui artist gravor vom găsi atât gravuri originale cât și gravuri de reproducere, acestea din urmă nefiind inferioare primei categorii.

Gravorul Rugendas așează ambele portrete-bust într-un tondo, înscris la rândul său, într-un pătrat sprijinit pe un soclu ce cuprinde inscripțiile lămuritoare asupra subiectului. Personajele, în aceeași atitudine statică, cu fața spre privitor, într-un ușor semiprofil de dreapta atrag atenția prin expresivitatea lor facială. În cazul lui Petrus Pázmány, nasul alungit ca un vârf de lance și privirea pătrunzătoare trădează caracterul, ferm, puternic, în comparație cu celălalt portret unde găsim un caracter mai blajin.

¹⁰ Ana Martin, *Stampa venețiană din secolul al XVIII-lea. Difuziune europeană și frecvența în colecțiile românești*. Ed Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2005, p.105

Se confirmă și în realitate că trăsăturile de caracter l-au ajutat pe Pázmány să ajungă una din figurile cele mai reprezentative ale Contrareforme¹¹. Timp de mai multe decenii a luptat cu hotărâre și dârzenie pentru ca teritoriile locuite de unguri să intre din nou în sfera de influență a Bisericii Romei.

Interesant de semnalat este faptul că cei de la Wikipedia recurg la gravurile lui I.G.Rugendas pentru a ilustra figurile celor doi prelați. În ordine cronologică, primul este baronul Francisc Forgách de Ghymes și Gács (1560-1615), cardinal al Bisericii Romano-catolice și Arhiepiscop de Esztergom între anii 1607-1615. S-a născut luteran, dar s-a convertit la catolicism sub influența unchiului său, Ferenc Forgách care a fost episcop la Oradea ¹².

Al doilea este Petrus Pázmány (1570-1637) urmașul lui Forgách în scaunul episcopal. El s-a născut la Oradea într-o familie nobiliară reformată. A studiat la Colegiul iezuit din Cluj și s-a convertit la credința catolică. Și-a continuat studiile la Cracovia, Viena și Roma. A fost profesor de filozofie și teologie la Universitatea din Graz. După alegerea sa în 1616 ca arhiepiscop-primat al Ungariei și până la moartea sa, survenită în 1637 la Pojon a dus o politică de recatolicizare a Ungariei reușind să readucă la vechea credință peste jumătate din populația țării¹³.

Gravorul Ieremia Gotlob Rugendas își localizează lucrările la Pojon, prin inscripția din stânga jos a paginii. Acesta ar fi un indiciu că nu a fost întâmplătoare călătoria sa la Pojon, în 1743, unde, probabil ar fi putut să realizeze gravurile sau a primit comanda de lucru, pentru seria întreagă de portrete ale înaltelor fețe bisericești. De asemeni, printr-o inscripție cu caractere romane se menționează pe fiecare planșă ultimul an în care cel portretizat a păstorit în scaunul episcopal: 1615 și respectiv 1638.

Alt element comun care leagă cele două personaje înfățișate de I. G. Rugendas este legătura lor cu orașul Oradea. Primul, Franciscus Forgách, a avut un unchi la Oradea care a exercitat o bună influență asupra orientării sale religioase, iar al doilea, Petrus Pázmány s-a născut la Oradea și a primit primele învățături în orașul de pe malul Crișului Repede.

Probabil că aceste coincidențe nu i-au scăpat colecționarului de stampe care a achiziționat planșele aducându-le la Oradea. Ele sunt reprezentative și întregesc colecția de grafică a secolului al XVIII-lea din colecția Muzeului Țării Crișurilor din Oradea.

¹¹ Wikipedia, enciclopedia libera

¹² Ibidem.

¹³ Ibidem

1. MARIE THERESSE, COMTESSE DE MERVELDT

Litografie: 0,493x0,354 cm coala

0,300x,250 cm lumina

Semnat și datat de la stânga la dreapta sub cadru: *Peint par H.F.Füger-gravé par Vincent Kininger, 1787*

Inscripții: *Marie Theresse comtesse de Merveldt née comtesse de Pergen / Dedié a ses Parents - par leur tres humble et tres obeissant / Serviteur Henry Frederic Füger*

Observații: Sub cadru la mijloc sunt reproduse doua blazoane, probabil ale familiilor Merveldt și Pergen

Hârtie vergé cu filigran cu literele S, J, H și o cruce

Film-cliseu: foto digi 466

Proveniența: Donația Böszörmény Géza, 1909; Muzeul Țării Crișurilor, inv 466

Bibliografie și reproducere: Keil, ww137, abb20; Hind, nr 272 ; Bergmann, nr 2288,2289; Casa de licitații Carsten Zeige, reprodusă on line, nr 15 ; Bruillot,nr.2180

2. FRANCISCUS I COMES Á FORGÁCH

Dălțița: 0,325x200 cm coala

0,200x150 cm lumina

Semnat de la stânga la dreapta : I.G.Rugendas Sc Pooo, pag 190;

Inscripții: Franciscus. I. Comes á Forgách. S.R.E. CARD. Archi.eppus. Strigo. Obyt.in. S.Cruce XVI. Octo Anno MDCXV (1615)

Hârtie vergé cu filigran indescifrabil

Film-clîșeu: foto digi 377

Proveniența: Donația Böszörmény Géza, 1909; Muzeul Țării Crișurilor, inv 377

Bibliografie și reproducere: Universitatea Elte de cunostințe digitale, navigare prin autor Rugendas, Jeremias Gotlob; Internet Archive: Franciscus I Forgách Ferenc , biboros, Estregomi érsék portrétya (0,457x0,591 cm); Wikimedia Commons, Jeremias Gotlob Rugendas/ Category

3. PETRUS I PAZMANY

Dălțița: 0,280x190 cm coala

0,200x150 cm lumina

Semnat de la stânga la dreapta : I.G.Rugendas Sc Pojonii, pag 214;

Inscripții: Franciscus. Petrus I Pazmany S.R.E. CARDI. Archi.eppiscopuss. Strigoni. Obyt. Posonii XIX Martij. Anno MDCXXXVII (1638)

Hârtie vergé

Film-clîșeu: foto digi 378

Proveniența: Donația Böszörmény Géza, 1909; Muzeul Țării Crișurilor, inv 378

Bibliografie si reproducere: Universitatea Elte de cunostințe digitale, navigare prin autor Rugendas, Jeremias Gotlob; Internet Archive: Petrus I Pázmány (0,412x0,560 cm); Wikimedia Commons, Jeremias Gotlob Rugendas/ Category ; Wikipedia, enciclopedia liberă.